

082/4 SØREBØELVA I GUDDALSVASSDRAGET (Vassdragsnr. 082.E)

<u>Fylke(r):</u>	Sogn og Fjordane
<u>Kommune(r):</u>	Fjaler, Høyanger, Gaular
<u>Kartblad N50:</u>	1217 III, 1217 IV
<u>Nedbørfelt:</u>	24,4 km ²
<u>Toppunkt-utløpspunkt:</u>	909 - 170 moh.
<u>Skoggrense:</u>	600 - 700 moh.
<u>Marin grense:</u>	Hele feltet ligger over
<u>Naturgeografisk region:</u>	37d: Vestlandets lauv- og furuskogregion, underregion; Sogn og Fjordanes ytre og midtre fjordstrøk
<u>Landskapsregion:</u>	22: Midtre bygder på Vestlandet, underregion Langheia/Skoraheia
<u>Urørt natur:</u>	>5 km: 0 %, 3-5 km: 26 %, 1-3 km: 70 %
<u>SP-kategori/-gruppe:</u>	I/5
<u>Verneplanstatus:</u>	Guddalsvassdraget er vernet i VP IV. Sørebøelva ble den gang holdt utenfor vernet
<u>Nasjonale laksevassdrag:</u>	-

Generell beskrivelse

Guddalsvassdraget er et lavlandsvassdrag som munner ut i en sidefjord til Dalsfjorden i Sunnfjord. Sørebøelva omfatter sørøstre del av Guddalsvassdraget og renner ut i dette ved Sørebøen, ca. 8 km ovenfor Guddal. Området er del av et større fjellparti mellom Dalsfjorden og Sognefjorden. Klimaet er oseanisk med mindre temperaturforskjeller gjennom året og svært høy årsnedbør. Normal årsnedbør er 3500-4000 mm. Beregnet spesifikk avrenning 104,53 l/s/km² og middeltilsiget 2,55 m³/s.

Sidevassdraget har en nordøst-sørvestgående retning, parallelt med øvre del av hovedelva. Flere vann drenerer fra fjellområdet i nordøst til innte Skredvatn (518 moh.) innerst i Sørebødalen. Elva renner videre ned til Skredvatnet (463 moh.). Lengst i øst ligger Guddalsvassdragets største vann, Nykksvatnet (640 moh.). Vannet drenerer mot sørvest, forbi Storefossen, og ned til Skredvatnet, hvor de to greinene møtes. Fra Skredvatnet går elva i foss ned til Myrane og deretter i ny foss før den går videre i stryk ned til samløpet med hovedelva.

Fylkesveien mellom Vadheim og Guddal skjærer gjennom nedre del av Sørebøelva. Ved samløpet Sørebøelva/Storelva ligger gårdene Heggeim og Sørebøen med tiliggende innmark.

Østlige deler av nedbørfeltet ligger i LNF-område F (Friluftsliv). Vestlige og sørlige deler ligger også innenfor LNF-områder, men uten nærmere spesifisering.

Ingen områder er vernet etter naturvernloven. Sørebømyrane er foreslått vernet i verneplanen for myr i Sogn og Fjordane.

Feltet består av harde bergarter og har liten tilgang på næringssalter. Analyser antyder at de høyereliggende delene er svært næringsfattige. Vassdraget ligger i et distrikt med gjennomgående lav pH og kalkes som ledd i skjøtselen av fisk.

Geologisk mangfold

Berggrunnen består av grunnfjell (prekambriske bergarter). Den nordlige og største delen av feltet hører til Jostedalkomplekset (granittisk gneis og migmatitt), mens mindre sørlige deler tilhører det noe yngre Fjordanekomplekset. Vassdraget er breerodert, men svært påvirket av strukturene i berggrunnen, noe som gir et krokete vassdragsmønster. Strukturen i berggrunnen har en østvest-gående retning, parallelt med hovedretningen til vassdraget. Flere markerte sprekkesoner med retning nord-sør går gjennom området, og er årsaken til markerte sprekkedaler på tvers av folderetningen.

Det ligger morener oppover i dalen og ved Sørebø. I vestsiden av dalen er det en del skredaktivitet, og i brattsiden mot øst ligger urer. Sørebødalen er tydelig preget av morene og skredmateriale.

I dalbunnen ved Botnen der Litleelva munner ut, ligger en del sedimenter som trolig er rester etter sandur- eller vifteavsetninger. Ved munningen av Sørebdalen ligger en markert terrasse som er en erosjonsrest etter en sandur.

Resente prosesser er særlig aktive i forbindelse med steinsprang og skred.

Middels verneverdi **

Biologisk mangfold

Det finnes ingen informasjon om Sørebdelva spesielt. Elver og vann i hoveddalføret har svært gode oppvekstforhold for innlandsørret. Flere fiskebestander viser imidlertid tilbakegang.

Sørebdelva ligger hovedsakelig i sørboreal og mellomboreal vegetasjonssone, med høyereliggende fjellpartier i alpin sone. Vassdraget ligger i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon. Fjellområdene i nordøst har påfallende mange små, men velutviklede lavheier. Hele vegetasjonstypen er sjelden i kystdistriktene. Det finnes områder med en variasjon av myrtyper (tuebakkemyr og flatmyr). Bakkemyrer med en gradient på opp til 15 % dominerer ved Sørebdemyrane. Området er lett avgrensbart og vurderes å ha høy verdi.

Det er ikke funnet opplysninger om Sørebdelva spesielt, men vassdraget generelt har svært god hjortebestand.

Middels verneverdi **

Landskapsbilde

Verneforslaget utgjør en høyereliggende del av Guddalsvassdraget, uten bebyggelse og nesten uten tekniske inngrep. Det urørte er i høy grad en karakter ved nedbørfeltet. Topografi og skogbilde virker i samme retning og skaper en opplevelse av villmark. Spredte furutrær mellom bjørkekratt og myrflater fra Sørebdøfossen og videre innover gir et urørt preg også under skoggrensen.

Området er i sin helhet preget av en svært sammensatt geologisk struktur som virker til å forme et småskalalandskap med store vekslinger både i horisontal- og vertikalplanet. Høydelagsvariasjonene gjør at skogdekket blir svært oppbrutt og årsak til store visuelle vekslinger. Åpne myrflater former mindre, lokale rom og skaper stadig nye scener. Vassdraget er markert i form av store og små vannflater, kraftfulle stryk og stille loner. Innenfor det trebare fjellområdet som utgjør størstedelen av feltet, er dette særlig tydelig eksponert.

Sørebdøfossen er et imponerende enkeltelement. Et dramatisk og inntrykkssterkt innslag som pga. de skogdekte og småskalerte terrengformene er relativt beskjedent eksponert, men desto mer uttrykksfullt innenfor det influensområdet det dekker. Et annet blikkfang er Nykksvatnet og Årbergsstølen. Nykksvatnet er høytliggende og synlig innenfor store deler av feltet. Årbergsstølen som ligger nordøst for vannet, er et velholdt stølsmiljø der det opprinnelige preget fremdeles er tilstede. I et område med generelt liten kulturpåvirkning blir stølsområdene viktige visuelle innslag.

Middels verdi **

Friluftsliv

Området er i liten grad fysisk tilrettelagt for friluftsliv, og det er i hovedsak det varierte og småskalerte landskapet sammen med et generelt urørt preg som utgjør de viktigste friluftskvalitetene. Vannstrengen er sentral i friluftssammenheng.

Området er fint for friluftaktiviteter. Dette hei- og fjellområdet har flere gode fiskevann. De topografiske forholdene er slik at det er lett å ta seg fram både sommer og vinter. Det er gode muligheter for fiske, bading, båtbruk og bærplukking. En del hytter er bygget, og flere stølsbusser blir brukt som hytter. Feltet inngår som del av et større sammenhengende friluftsområde med regional bruksverdi. Området er lett tilgjengelig fra Heldalsvatnet i sør hvor det finnes parkeringsplass, fra Steinset i vest og i øst fra Årberg hvor det er en merket sti opp til Årbergsstølen, nordvest for Nykksvatnet.

Feltet har en tett bestand av hjort og gode bestander av småvilt med lirype. Orrfugl og storfugl finnes mer spredt. Ørret er eneste fiskeslag, og det drives utstrakt skjøtsel i flere av vannene. Fisket er tilgjengelig gjennom ulike kortordninger, og flere av vannene er populære fiskeplasser.

Stor verdi ***

Kulturmiljø

Kjente kulturminner er en gravhaug på Heggeim, hvor det er gjort funn av en øks fra vikingtid som kan stamme fra haugen. Videre er det funnet slagge fra jernutvinning og muligens en bit av en blesteroavn. Gravhauger viser at det har vært fast bosetting i siste del av jernalder, og slagget kan være spor etter jernutvinning på samme tid eller i tidlig middelalder. Dette utgjør et sjeldent funn i regionen. Gårdsnavnet viser også til bosetting fra denne tida.

Det er trolig nyere tids kulturminner i området, særlig knyttet til setrene i de høyereliggende delene av vassdraget. Det er også muligheter for funn av steinalderboplasser omkring vannene, og tufter og jernvinneplasser fra jernalder/middelalder. Gårdene Botnen og Søreboen går minst tilbake til 1500-tallet, og det gjelder trolig også de tilhørende setrene, foruten Heggeimstølen, som alle ligger lengre oppe langs vassdraget. Årbergstølen tilhører en gård på andre siden av fjellet, i Gaular kommune. Stedsnavnet Markstølfjellet viser til seterdrift i området, og kan referere til en ødestøl.

Det mangler opplysninger om eventuelt bevarte bygninger og bygningsmiljøer fra historisk tid. Ut fra kjennskap til gårdene og setrene lenger ned i Guddalen, er det sannsynlig at denne delen av vassdraget i hovedsak har det samme preget. Gårdsbebyggelsen i Guddalen har markerte innslag av gamle hustyper, blant annet stuer fra siste halvpart av 1800-tallet og stabbur som kan være fra 1600-1700-tallet. Flere steder finnes tufter etter det gamle tunet. Særlig er det alderdommelige bygningsmiljøer på de mest avsidesliggende gårdene og husmannsplassene. De fleste plassene ligger igjen som tufter og åkerspor. På stølene er det stølshus og tufter, fjøsene er vanligvis av stein. Ved vannene ligger det naust. Det er kjent sagbruk fra 1600-tallet, og sag eller sagtufter finnes på nesten hver gård, sammen med spor etter andre vassdrevne anlegg. Minst ti kvernhus står fortsatt. Veien gjennom Guddalen, anlagt 1880-1910, er også et verdifullt ferdselsminne.

Det er store kulturminneinteresser langs vassdraget selv om det ikke er registrert kulturminner i området. Den aktuelle delen av vassdraget må betraktes i sammenheng med resten av dalen som er svært rik på kulturminner. På bakgrunn av en generell vurdering av topografi og naturforhold er det grunn til å anta at det samme er tilfellet i øvre deler av vassdraget. Det er meget stort potensiale for funn av flere kulturminner i området.

Stor verneverdi ***

Samiske interesser

Det finnes ingen samiske interesser knyttet til nedbørfeltet.

Landbruk

Hele nedbørfeltet, inkludert den delen som allerede er vernet, omfatter ca. 75 000 daa produktivt skogareal og ca. 5 800 daa dyrket mark. Det er nær 70 bruk som ligger innenfor nedbørfeltet til vassdraget. Omtrent halvparten av brukene driver med melkeproduksjon på ku eller geit, kombinert med noe kjøttproduksjon på storfe og/eller sau. Det foreligger ingen oversikt over dyrkingsjord langs vassdraget.

Stor verdi *** (Verneplan IV)